

Виконання зобов'язань за договором перевезення пасажирів автомобільним транспортом: на прикладі принципів виконання зобов'язань

Голенко І. П.

Господарський суд Луганської області? пр. Науки, 5, м. Харків, Україна

Ключові слова:

зобов'язання, виконання зобов'язання, договір, перевезення пасажирів автомобільним транспортом, принципи права.

Надійшло до редколегії:

19.04.2019

Прийнято до друку: 23.05.2019

Статтю присвячено дослідженню актуальних проблем у сфері виконання зобов'язань, що виникають з договору перевезення пасажирів автомобільним транспортом. Об'єктом дослідження стали суспільні відносини щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом. Предметом дослідження виступили національні та зарубіжні нормативно-правові акти у досліджуваній галузі, судова практика тощо. Дослідження проводиться на прикладі провідних принципів виконання зобов'язань, до яких слід віднести принципи реального і належного виконання зобов'язання, принципи розумності, справедливості і сумлінності. За результатами проведеного дослідження автор робить низку пропозицій щодо вдосконалення сучасного цивільного законодавства, а також обґрунтовує необхідність проектування і прийняття Кодексу України «Про перевезення автомобільним транспортом».

Fulfillment of obligations under the contract of passengers' carriage by road: exemplified by the principles of obligations fulfillment

Holenko I. P.

Economic Court of Lugansk region, ave. Nauky, 5, Kharkiv, Ukraine

Key words:

obligations, obligations, contract, carriage of passengers by automobile transport, principles of law.

The article is devoted to the study of actual problems in the implementation of obligations arising from the contract for the carriage of passengers by automobile transport.

The object of the study was the public relations regarding the carriage of passengers by road. The subject of the study was the national and foreign regulations in the research area, jurisprudence, etc.

The study is conducted on the example of the leading principles of fulfillment of obligations, which should include the principles of real and proper performance of the obligation, the principles of rationality, fairness and good faith.

Studying the principle of proper fulfillment of obligations, the author states that quality is one of the most important elements of the relations in question, and, accordingly, is one of the important conditions for fulfilling obligations arising from the contract for the carriage of passengers by automobile transport.

Based on the analysis of modern civil and transport legislation, the author comes to the conclusion that there is insufficient legal support for the relations under study. The author justifies his conclusions by the opinions existing in legal doctrine.

Exploring aspects of the fulfillment of obligations arising from the contract for the carriage of passengers by automobile transport, the author demonstrates a system of violations occurring in practice in this

area, citing specific cases from the materials of judicial practice as evidence.

According to the results of the study, the author designs a number of proposals for the improvement of modern civil legislation, and also provides a system of justifying factors in favor of the design and adoption of the Code of Ukraine "Transportation by the automobile transport".

Дослідження відносин щодо перевезень пасажирів автомобільним транспортом зумовлює необхідність аналізу виконання зобов'язань, які виникають із відповідного договору. Актуальність цього підкреслюється глобалізацією, науково-технічним прогресом, виникненням нових способів перевезення пасажирів таким транспортом та, відповідно, якісно новими зобов'язаннями у цій галузі. Отже, на стадії виконання цих зобов'язань на практиці виникає безліч порушень та правових питань.

Положення ЦК України не містять визначення термінів «виконання зобов'язання» та «виконання договірної зобов'язання». Проте у цивілістиці сьогодні є достатньо підходів до його визначення. Зокрема, згідно з підходом Т.В. Боднар «виконання договірної зобов'язання» визначається як сукупність фактичних та/або юридичних дій (у певних випадках – утримання від дії) сторін зобов'язання, спрямованих на реалізацію (здійснення) передбачених договором або законом їх суб'єктивних прав і обов'язків задля досягнення економічної і юридичної мети зобов'язання [1, с. 6]. Також визначають її більш вузьке за обсягом поняття «виконання договору». І.Б. Утехін його детермінує як здійснення сторонами фактичних та юридичних дій відповідно до умов договору, вимог актів цивільного законодавства та звичаїв ділового обороту [2, с. 4]. Приймаючи ці підходи за основу, зауважимо, що досліджуваним відносинам властива колосальна динаміка, яка пов'язана з виконанням відповідних зобов'язань, які виникають як з договору, так і з решти юридичних фактів. Цивільно-правовий договір є основним

юридичним фактом, але ж решта з них знаходиться із ним у взаємодії. Отже, центром таких відносин залишається саме зобов'язання з перевезення пасажирів автомобільним транспортом. З цієї причини у контексті цього дослідження вважаємо прийнятним термін «виконання зобов'язань», що виникають з відповідного договору.

Метою цієї статті є дослідження аспектів виконання зобов'язань, що виникають з договору перевезення пасажирів автомобільним транспортом й становлять мету цієї статті.

Слід звернути увагу на те, що нормативно-правового акту спеціальної дії, норми якого були б спрямовані на регламентацію відносин щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом, зокрема договірних, наразі немає. Положення ст.ст. 910, 911 ЦК України встановлюють загальні правила щодо договору перевезення пасажирів та багажу, коло прав й обов'язків пасажирів як сторони такого договору, але ж не враховують специфіки галузевих відносин сфери здійснення перевезення за ознакою виду транспорту. Водночас аналіз транспортного законодавства [3; 4; 5] свідчить про: 1) відсутність виваженої ієрархії та системи норм щодо виконання досліджуваних зобов'язань у його складі; 2) відсутність вказівок щодо взаємозв'язку та підпорядкування таких норм приватноправовим нормам, що регламентують цивільні договірні відносини з цього напрямку; 3) відсутність вичерпного переліку видів договірних відносин щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом, залежно від виду транспорту – автостоп, трансферні перевезення та інші. Все це обґрунтовує необхідність поглибленого вивчення

правових питань, пов'язаних із виконанням зобов'язань, що виникають з договору перевезення пасажирів автомобільним транспортом.

Окремі аспекти виконання зобов'язань щодо перевезень автомобільним транспортом були досліджені у межах самостійних робіт, присвячених цьому напрямку [6; 7]. Виконання зобов'язань з договорів щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом в національній цивілістиці були досліджені фрагментарно. Деякі питання з цієї тематики були розроблені у межах зарубіжної науки цивільного права [8; 9]. Проте у цих роботах не робляться акценти на стадії виконання зобов'язань, що виникають з відповідних договорів.

Виконання договірних зобов'язань регламентовані з позиції положень глави 48 ЦК України. Головні акценти виконання таких зобов'язань стали настільки сталими, що увійшли у теорію цивілістики як принципи. Отже, дослідимо виконання зобов'язань за договором перевезення пасажирів автомобільним транспортом на прикладі відповідних принципів.

Загалом у цивілістиці не склалося єдиного підходу щодо системи принципів виконання зобов'язання. Зокрема, Т.В. Боднар пропонує наступну систему принципів, на яких має засновуватись виконання договірної зобов'язання: першу групу цих принципів складають загальноцивілістичні принципи (свобода договору; свобода підприємницької діяльності, яка не заборонена законом; судовий захист цивільного права та інтересу). Другу – підгалузеві принципи зобов'язального права (справедливість; добросовісність; розумність). Третю групу принципів виконання договірної зобов'язання складають інституційні або спеціальні принципи виконання зобов'язань (принцип належного виконання; принцип обов'язковості договору) [1, с. 4]. Приєднуючись до цієї позиції, зауважимо, що, незважаючи на їх підпорядкованість зазначеним групам,

такі принципи є взаємопов'язаними залежно від того, яке зобов'язання виконується на практиці. Отже, розглянемо їх стосовно особливостей виконання зобов'язань за договором перевезення пасажирів автомобільним транспортом.

Одними з важливіших принципів виконання зобов'язань є принципи реального та належного виконання зобов'язання. Дійсно, під час виконання зобов'язань, що виникають з договору перевезення пасажирів автомобільним транспортом, є важливим дотриманням усіх умов договору та їх виконання таким чином й у такий спосіб, як це було передбачено на момент укладення такого договору. Розглядувані зобов'язання є видом зобов'язань з надання послуг. Отже, наведемо позицію Є.Д. Шешеніна, згідно з якою принцип реального виконання у зобов'язаннях з надання послуг знаходить обмежене застосування [10, с. 351]. Автор не надав пояснень цьому підходу. Проте припускаємо, що він мав на увазі те, що зобов'язання з надання послуг дуже поширені та мають різні забарвлення. Сучасна цивілістична модель договорів з надання послуг, зокрема, щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом, є повною протилежністю радянській, де предмет був визначений на типовому рівні. Таким чином, виконання таких зобов'язань також може й не мати певної аксіоми на стадії виконання. З цієї причини, як видається, у цивілістиці наразі не склалося єдиного підходу стосовно того, що саме має визначатись: реальне виконання або належне [11, с. 45]. Так, згідно підходу О.С. Іоффе реальне виконання є частиною належного виконання [12, с. 59–60]. Стосовно досліджуваного аспекту зауважимо, що зобов'язання з перевезення пасажирів автомобільним транспортом мають бути виконані належним чином. При цьому специфіка цих зобов'язань, на наш погляд, може припускати певні відходження сторін від виконання їх в натурі (реальне виконання), коли, наприклад, йдеться про

забезпечення безпеки пасажирів. Отже, виконання зобов'язань за договором перевезення пасажирів автомобільним транспортом не завжди може мати реальну форму. До того ж це не завжди потрібне. Так, О.М. Нечипоренко наводить слушний приклад, коли під час перевезень пасажирів таксі за певними маршрутами фактично всі умови є нормативно встановленими. Проте, коли такий договір є договором про приєднання, пасажир посадкою і оплатою послуг акцептує оферту перевізника щодо перевезення за певним маршрутом та самостійно обирає момент припинення (виконання) договору і реалізує його шляхом виходу з таксі [7, с. 116]. А іноді реальне виконання є просто неможливим. Так, І.О. Безлюдько звертає увагу на те, що особливістю виконання договору повітряного перевезення є неможливість для перевізника видати вантаж, аналогічний втраченому [13, с. 123]. Таке зауваження є справедливим й стосовно розглядуваних відносин. У зв'язку із цим ми солідарні із підходом М.М. Сібільова, згідно яким «...роль цього принципу поступово буде зменшуватися» [14, с. 419].

Належне виконання зобов'язання є важливим принципом зобов'язального права, адже його основу покладено у диспозицію ч. 1 ст. 526 ЦК України. Цей принцип не є «монолітним» за своєю архітектонікою та складається із деяких самостійних, що прямо визначено у законі. Так, йдеться про виконання зобов'язання належними сторонами (ст. 527 ЦК), строк (термін) виконання зобов'язання (ст. 530 ЦК), місце його виконання (ст. 532 ЦК), належним предметом (ст.ст. 533, 539 ЦК) та ін.

Видається, що принцип належного виконання договірної зобов'язання, зокрема, тих, що виникають з договорів щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом, містить у собі важливіші умови (крім тих, що прямо передбачені законом), які зумовлюють таке виконання. Вважаємо, що однією з головних умов виконання розглядуваних

зобов'язань є умова про якість.

В економіці щодо визначення питань якості у відносинах з перевезення пасажирів автомобільним транспортом вченими зазначається, що сучасна система пасажирського транспорту у містах не здатна забезпечити належного рівня якості обслуговування пасажирів через недостатню кількість маршрутів, відповідних транспортних засобів, бажання власників маршрутів якомога щільніше наповнити транспортний засіб пасажирами тощо [15, с. 14]. Незадоволення пасажирів якістю перевезення автомобільним транспортом часто обговорюється й у пресі [16].

Аналіз ЦК України свідчить, що умова про якість у його нормах окремо не визначається. Дотримуватись такої умови сторони договірної зобов'язання змушують лише положення ст. 526 ЦК України, яка врегульовує таке правило на загальному рівні. Можливо, для сталих видів сучасних правовідносин цього й достатньо, але в умовах недостатнього легального забезпечення відносин щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом це може привести до непорозумінь на практиці та до порушень відповідного договору через його хибне тлумачення.

Слід зазначити, що у законі є нормативно-правові акти, зміст яких спрямовано на визначення критеріїв якості у сфері таких перевезень [17; 18]. Проте аналіз їх змісту, зокрема позицій щодо визначення критеріїв та методів оцінки якості у цій галузі, свідчить про їх спрямованість на забезпечення контролю такої якості з боку компетентних органів державної влади, а не самими пасажирами. На відміну від відносин щодо перевезення пасажирів авіаційним транспортом, наразі не встановлено систему класів комфорту, які інформують пасажирів про ступінь комфорту, інші переваги під час користування тим чи іншим видом автомобільного транспорту або навпаки – певні незручності. Можливо з цією причиною судова

практика щодо захисту пасажирів умов щодо якості надання перевізником послуги з перевезення автомобільним транспортом є фрагментарною. Своєю чергою це можна пояснити тим, що незадоволення пасажирів як суб'єктивний фактор не встигає накопичуватись через відносну нетривалість поїздки (подорож міськими та міжміськими маршрутами), зокрема, порівняно із тривалістю подорожі пасажирів залізничним транспортом. Виходячи з наведеного, вважаємо, що відсутність прямої вказівки стосовно дотримання якості як однієї з головних умов виконання договірних зобов'язань може призвести до хибного правозастосування. Так, йдеться про неприйняття кредитором-пасажиром зобов'язання, яке боржник-перевізник виконав належним чином. Натомість через непоінформованість пасажирів про якість перевізної послуги та інші суттєві умови, які характеризують якість цієї послуги, перевізник може не отримати очікуваний прибуток, адже фізичні особи нею не скористуються. У зв'язку із цим пропонуємо доповнити ЦК України статтею 527-1 із назвою «Виконання зобов'язання відповідно до якості предмету виконання» із наступним змістом: «Зобов'язання має виконуватись відповідно до вимог якості, які обумовлені законом, договором, звичаєм ділового обороту або є прийнятними сторонами договору щодо речі, робіт або послуг, якими обумовлений предмет зобов'язання». Вважаємо, що зміст цієї норми сприятиме більш чіткому формуванню умов під час складання договорів перевезення пасажирів автомобільним транспортом на практиці та виконанню їх належним чином. Такий підхід орієнтує на просування «якості» як принципу виконання зобов'язань, але це потребує окремих розробок.

Добросовісність, розумність та справедливість займають окреме місце у системі принципів виконання зобов'язань. Стосовно принципу розумності зауважимо, що водій, керуючись ним,

може відхилитись від заданого маршруту з метою економії часу, однак таке відхилення може суперечити інтересам окремих пасажирів. Отже, під час виконання розглядуваних зобов'язань сторони договору з перевезення пасажирів автомобільним транспортом мають використовувати принцип розумності обопільно.

Добросовісність являє собою досить складну та полісемантичну категорію. Досліджуючи принцип добросовісності, Д.Г. Павленко доходить висновку про наявність особливостей під час реалізації цього принципу в різних інститутах цивільного права. Зокрема, автор зазначає, що корпоративним правовідносинам та правовідносинам представництва добросовісності представників притаманні окремі моральні ознаки, зокрема, в правовідносинах власності використовується особлива концепція добросовісного набувача тощо [19, с. 4]. Вважаємо, що під час виконання досліджуваних зобов'язань не може бути однополярного вектору стосовно принципу добросовісності. Тобто це не може бути «обов'язком» тільки перевізника або тільки пасажирів. При цьому дотримання принципу добросовісності у такому контексті має мати як активний, так і пасивний характер: пасажир має добросовісно дотримуватись правил щодо перевезень й утримуватись від їх порушень (зокрема, від безквіткового проїзду); перевізник має добросовісно ставитись до виконання своїх обов'язків за договором й утримуватись від порушень прав пасажирів.

Принципи добросовісності та справедливості є тісно пов'язаними між собою. І.Г. Бабіч, зауважує, що під час виконання зобов'язань принцип справедливості зумовлює відсутність зловживання правом як одну з умов поведінки [20]. Видається, що це стосується й досліджуваних відносин. На жаль, зловживання правом у

перевезенні пасажирів автомобільним транспортом зустрічається досить регулярно. Частіше за все це пов'язано із поведінкою водіїв, зарібок яких зазвичай залежить від кількості пасажирів, які перевозяться пасажирським транспортом у межах міста (зокрема, міські автобуси, таксі тощо). У зв'язку із цим наведемо приклад з судової практики, згідно з яким Позивач ОСОБА_2 звернувся в суд з позовом до відповідача суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи ОСОБИ_3 про визнання незаконною відмови в перевезенні громадським транспортом, посилаючись на те, що 27.12.2013 р. об 11 год. на зупинці «Тубдиспансер» на вул. Микулинецькій водієм ОСОБА_5 йому було відмовлено у пільговому проїзді в маршрутному автобусі № 18, оскільки в автобусі уже перебувало 6 пільгових пасажирів. У ході судового засідання судом встановлено, що під час посадки позивача в автобусі маршруту №18 було одночасно 6 пільговиків, а тому суд приходить до переконання, що відповідач не порушив прав позивача щодо пільгового перевезення пасажирів, оскільки здійснював перевезення 6 пільговиків одночасно, що відповідає вимогам закону [21]. У задоволенні позовних вимог за цією справою суд відмовив. У тексті наведеного рішення суду не сказано, яким чином суд зробив висновок про зайняття усіх передбачених у законі пільгових місць. Вважаємо, що у цьому випадку суд спирався тільки на показання відповідача: копії пільгових документів не залишаються зазвичай у водія, а присутність тих пільговиків, які отримали цю послугу 27.12. 2013 р., на даному судовому засіданні як свідків також вбачається нереальною. Отже, ми маємо яскравий приклад «видавлювання» пільговиків представниками автоперевізників у межах зобов'язань щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом задля підвищення комерційної вигоди. Це зводить нанівець дотримання принципів

добросовісності та справедливості у таких зобов'язаннях. Безумовно, цю проблему можна вирішити шляхом підвищення заробітної плати водіям, й, відповідно, найняти на посади водіїв більш ввічливих, кваліфікованих та усвідомлених людей. Адже автоперевізнику як підприємцю це не вигідно, а отже, не потрібно. Таким чином, дотримання принципів справедливості та добросовісності ще тривалий час буде слабкою стороною під час виконання зобов'язань, що виникають з договору перевезення автомобільним транспортом у наведеному вище аспекті. Єдиним реальним шляхом подолання зазначеної проблеми вбачається розроблення й впровадження у роботу автоперевізників системи моральних принципів і правил, які вже існують у суспільстві. Зокрема, йдеться про «Кодекси честі», які вже запроваджені у системі правоохоронних органів [22], прокуратури [23] тощо. Такий підхід має сприяти підвищенню моральних та ділових якостей серед водіїв, людяному відношенню до пасажирів та, відповідно, більш обізнаному дотриманню сторонами зобов'язань, що виникають з договору перевезення пасажирів автомобільного транспорту, принципів добросовісності та справедливості. Є дуже багато й дзеркальних ситуацій. Маємо на увазі, що представники перевізників досить часто зустрічають невдячну та неввічливу аудиторію серед пасажирів. Так, згідно з Рішенням суду від 14.03.2013 р. у Справі № 187/45/13-ц [24] транспортному засобу водія таксі було спричинено матеріальну шкоду протиправними діями пасажирів, які знаходились у нетверезому стані. Таким чином, положення «Кодексу честі» перевізника пасажирів на автомобільному транспорті мають містити окремі пункти й відносно пасажирів, мають бути доступні для ознайомлення у відповідному виді транспорту.

Розглянуті принципи виконання договірних зобов'язань стосовно досліджуваних договірних відносин є провідними. Проте їх перелік не є

вичерпним. Аналіз цих принципів надав можливість зробити такі висновки:

1) сучасний стан легального забезпечення досліджуваних відносин є недосконалим та нездатний до якісного забезпечення таких відносин на практиці. Це пояснюється тим, що ЦК України як основний акт цивільного законодавства не може містити системи норм щодо забезпечення виконання зобов'язань, які виникають з договорів перевезення пасажирів автомобільним транспортом. Водночас спеціальне законодавство з цього напрямку побудоване на радянській системі законодавства й містить у своєму складі не приватноправові, але ж публічно-правові засади щодо регулювання цих відносин. Отже, робота з їх удосконалення шляхом насичення їх складу відповідною кількістю норм цивільно-правової спрямованості вбачається безглуздою.

2) Практичні аспекти виконання зобов'язань, що виникають з договору перевезення пасажирів автомобільним транспортом, свідчать про те, що принципи виконання зобов'язань з цього напрямку не проявляють себе однозначно, що дає підстави вважати досліджувані зобов'язання унікальними й, користуючись підходом Н.Р. Майданік [25, с. 114], такими, яким властиві аномалії на стадії виконання.

3) Відносини щодо перевезення

пасажирів автомобільним транспортом різноаспектні з огляду на види транспорту, якими робляться перевезення, режими перевезення (маршрутні, регулярні, нерегулярні тощо), потреб самого пасажирів (одностороння відмова від реального виконання договору – дострокове завершення подорожі транспортом за власним бажанням) та ін. Отже, передбачити єдиний алгоритм виконання зобов'язань, які виникають із відповідної системи договорів, видається досить складним і непрактичним.

Видається, що наведене яскраво зумовлює необхідність розроблення та прийняття окремого нормативно-правового акту спеціальної дії з цього напрямку, а саме – Кодексу України «Про перевезення автомобільним транспортом». Зміст цього проекту Кодексу має містити норму відсильного характеру щодо загальних засад виконання зобов'язань, зокрема щодо принципів, й, відповідно, деталізувати умови виконання зобов'язань, що виникають з договорів щодо перевезення пасажирів автомобільним транспортом.

Перспективи подальших досліджень вбачаються в аналізі правових питань щодо забезпечення зобов'язань, що виникають з договору перевезення пасажирів автомобільним транспортом, юридичної відповідальності сторін за цим договором тощо.

Література

1. Боднар Т. В. Теоретичні проблеми виконання договірних зобов'язань (цивільно-правовий аспект) : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2005. 442 с.
2. Утехін І. Б. Виконання договорів з передачі майна у власність : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2009. 20 с.
3. Про транспорт : Закон України від 10.10.94 р. № 232/ 94. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=232%2F94-%E2%F0>.
4. Про автомобільний транспорт : Закон України від 05.04.2001 р. № 2344-III. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2344-14>.
5. Про затвердження Правил надання послуг пасажирським автомобільним транспортом : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 1997 р. № 176. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-in/laws/main.cgi?page=1&nreg=176-97-%EF>.
6. Мінченко А. О. Договір перевезення пасажирів та багажу залізничним транспортом :

- автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2011. 21 с.
7. Нечипуренко О. М. Цивільно-правове регулювання перевезень таксі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2008. 20 с.
 8. Хеиготова С. Е. Правовое регулирование перевозки пассажиров автомобильным транспортом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Ростов на Дону, 2007. 196 с.
 9. Гуржей С. Ю. Перевозка пассажиров городским общественным транспортом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2007 : РГБ, 2007. (Из фондов российской государственной библиотеки) URL : <http://diss.rsl.ru/diss/07/0722/070722031.pdf>.
 10. Шешенин Е.Д. Общие проблемы обязательств по оказанию услуг. *Антология уральской цивилистики. 1925–1989 : Сборник статей.* Москва : «Статут», 2001. С. 346–352.
 11. Зобов'язальне право : теорія і практика : навч. посібн. для студентів юрид. вузів і фак. ун-тів / О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова, В. В. Луць та інші; за ред. О. В. Дзери. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 912 с.
 12. Иоффе О. С. Обязательственное право. Москва, «Юрид. лит.», 1975. 880 с.
 13. Безлюдько І. О. Договір перевезення вантажу повітряним транспортом за цивільним правом України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2005. 197 с.
 14. Сібільов М. Договірне зобов'язання та його виконання. *Вісник Академії правових наук України.* 2003. № 2-3. С. 414–424.
 15. Маргіта Н. О., Ярема Н. О. Оцінка якості системи транспортного обслуговування пасажирів м. Львова. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету.* 2017. Вип. 16. Ч. 2. С. 10–14.
 16. Незадоволення пасажирів маршрутками зростає – опитування // DW. URL : <https://www.dw.com/uk/%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%8F/a-14998387>.
 17. Про затвердження Порядку і умов організації перевезень пасажирів та багажу автомобільним транспортом : Наказ Міністерства транспорту України від 21.01.98 р. № 21. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0257-98>.
 18. Розділ 4 Державного класифікатору соціальних стандартів та нормативів : Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 17.06.2002 № 293. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0293203-02>.
 19. Павленко Д. Г. Принцип добросовісності в договірних зобов'язаннях : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2009. 19 с.
 20. Бабіч І. Г. Гарантії забезпечення виконання зобов'язань : Актуальні проблеми держави і права. URL : <http://www.apdp.in.ua/v66/04.pdf>.
 21. Рішення Тернопільського міськрайонного суду Тернопільської області від 24.03.2014 у Справі №607/1061/14-ц. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39438174>.
 22. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 р. № 1179. URL : <http://0s.pjqww33o.ojqwiyi.m5xxmltvme.cmle.ru/laws/show/z0628-12>.
 23. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів : Затверджений Всеукраїнською конференцією прокурорів 27.04.2017 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0001900-17>.
 24. Рішення Петриківського районного суду Дніпропетровської області від 14.03.2013 р. у Справі № 187/45/13-ц. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/29972311>.

25. Майданик Н. Поняття аномалій зобов'язань у цивільному праві України. *Jurnalul juridic national* [Національний юридический журнал]. 2014. № 6. С. 111–114.

References

1. Bodnar, T. V. (2005), “Theoretical Problems of Contractual Obligation (Civil legal aspect)”, Thesis abstract for Doct. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03. Kiev, Ukraine.
2. Utehin, I. B. (2009), “Execution of contracts for the transfer of property to the property”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03. Kiev, Ukraine.
3. “On transport” : Law of Ukraine dated 10.10.1994, № 232/ 94, available at : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=232%2F94-%E2%F>.
4. “On automobile transport” : Law of Ukraine dated 05.04.2001, № 2344-III, available at : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2344-14>.
5. “On approval of the rules for the provision of services by passenger motor transport from” : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 18.02.1997, № 176, available at : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-in/laws/main.cgi?page=1&nreg=176-97-%EF>.
6. Minchenko, A. O. (2011), “Contract for the carriage of passengers and luggage by rail”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03. Kiev, Ukraine.
7. Nechipurenko, O. M. (2008), “Civil regulation of taxi transportation”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03. Odesa, Ukraine.
8. Heigetova, S. Y. (2007), “Legal regulation of carriage of passengers by road”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03. Rostov na Donu, Russia.
9. Gurjey, S. U. (2007), “Carriage of passengers by public transport”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03. Moscow, (Iz fondov rossiyskoy gosudarstvennoy biblioteki), available at : <http://diss.rsl.ru/diss/07/0722/070722031.pdf>.
10. Sheshenin, Y. D. (2001), “Common problems with service obligations”, *Antologiya uralskoy civilistiki. 1925–1989* : Sbornik statey, Status, Moscow, pp. 346–352.
11. Dzera, O. V., Kuznecova, N. S., Luc, V. V. et al. (1998), *Zobov'язalne pravo : teoriya i praktika. Navch. posib. dlya studentiv urid. vuziv i fac. univ-tiv* [Compulsory Law: Theory and Practice: Teaching manual for students], Urinkom Inter, Kiev, Ukraine.
12. Yoffe, O. S. (1975), *Obyazatelstvennoye pravo* [Compulsory Law], “Yurid lit.”, Moscow, Russia.
13. Bezludko, I. O. (2005), “The contract of carriage of goods by air transport under the civil law of Ukraine”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03. Kiev, Ukraine.
14. Sibilyov, M. (2003), “The contractual obligation and its fulfillment”, *Visnik Akademiyi pravovih nauk ukrayini*, no. 2–3, pp. 414–424.
15. Margita, N. O. and Yarema, N. O. (2017), “Assessment of the quality of the passenger transportation system in Lviv”, *Naukoviy Visnik Ujhorodskoho nacionalnoho universytetu*, Iss. 16, part. 2, pp. 10–14.
16. “Passenger dissatisfaction with minibuses is increasing – poll”, available at : <https://www.dw.com/uk/%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%8F/a-14998387>.
17. “On Approval of the Procedure and Conditions for Organizing the Carriage of Passengers and Luggage by Road” : Order of the Ministry of Transport of Ukraine of 21.01.98. № 21,

available at : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0257-98>.

18. “Section 4 of the State Classifier of Social Standards and Standards”: Order of the Ministry of Labor and Social Policy of Ukraine No. 293 of June 17, 2002, available at : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0293203-02>.
19. Pavlenko, D. G. (2009), “The principle of good faith in contractual obligations”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03, Kiev, Ukraine.
20. Babich, I. G. “Commitment guarantees”, *Actualni problemi derjavi i prava*, available at : <http://www.apdp.in.ua/v66/04.pdf>.
21. “The decision of Ternopil city district court of Ternopil region of 24.03.2014 in Case No. 607/1061/14-c.”, available at : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39438174>.
22. “On approval of the Rules of Ethical Conduct of Police”: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 09.11.2016 No. 1179, available at : <http://0s.pjqww33o.ojqwiyi.m5xxmltvme.cmle.ru/laws/show/z0628-12>.
23. “Code of Ethics and Conduct for Prosecutors”: Approved by the All-Ukrainian Conference of Prosecutors on 04/27/2017, available at : <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0001900-17>.
24. “Decision of the Petrykivsky District Court of Dnipropetrovsk region of March 14, 2013 in Case No. 187/45/13-c.”, available at : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/29972311>.
25. Maydanik, N. (2014), “The concept of anomalies of obligations in the civil law of Ukraine”, *Jurnalul juridic national*, no. 6, pp. 111–114.

УДК 347.238.3(4/8)

DOI <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2019-1-06>

Зарубіжний досвід управління та обслуговування багатоквартирних житлових будинків

Савицький А. Я.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
вул. Фонтанська дорога, 23, м. Одеса, Україна*

Ключові слова:

зарубіжний досвід, управління, обслуговування, багатоквартирні житлові будинки, ОСББ, об'єднання співвласників.

Надійшло до редколегії:

19.04.2019

Прийнято до друку: 23.05.2019

У статті досліджується зарубіжний досвід нормативної регламентації інституту управління та обслуговування багатоквартирних житлових будинків. Об'єктом дослідження стали суспільні відносини, які виникають під час здійснення особами їх права на управління та обслуговування багатоквартирних житлових будинків у різних країнах світу. Предметом дослідження виступили закордонні нормативні положення, які регламентують управління та обслуговування багатоквартирних житлових будинків. Проаналізовано та встановлено головні тенденції та новації закордонного законодавства з питання організації та функціонування управління та обслуговування багатоквартирних житлових будинків. Висвітлено відмінні положення, які не співпадають з вітчизняною моделлю регулювання даного роду відносин. У висновках зазначено, які є основні напрями реформування